

BOSHLANG`ICH SINFLARDA TEXNOLOGIYA DARSLARIDA O`QUVCHILARNING IJODKORLIGINI OSHIRISHDA KLASTERNING AHAMIYATI

Xamidov Jamshid Abdisamiyevich
TVCHDPI "Texnologik ta`lim" kafedrasida katta o`qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada boshlang`ich sinf o`quvchilarini texnologiya fanidan ijodkorligini oshirish masalasini klaster yondashuv asosida yoritib berilgan.

Tayanch so`zlar: klaster, klasterli yondashuv, aksiologik, psixologik, metodlar, maqsad

THE IMPORTANCE OF CLUSTERS IN THE IMPROVEMENT OF PUPILS' CREATIVITY ON PRIMARY SCHOOL TECHNOLOGY LESSONS.

Khamidov Jamshid Abdisamiyevich
Senior teacher of the department of "Technological education".

ABSTRACT

The article discusses the issue of increasing the creative abilities of primary school students in the field of technology based on the cluster approach.

Key words: cluster, cluster approach, axiological, psychological, methods, aim.

Ma'lumki, har qaysi davlat, har qaysi millat avvalo o'z farzandlari qiyofasida, unib-o'sib kelayotgan yosh avlod timsolida shu xalqqa xos xususiyat va fazilatlarini namoyon etadigan, uning azaliy orzu-intilishlarini ro'yobga chiqaradigan buyuk kuchni ko'radi. Ma'naviy va jismoniy barkamol avlodni voyaga yetkazish masalasi biz uchun umummilliy, umumdavlat miqyosidagi vazifa bo'lib, bu ezgu maqsad yo'lida amalga oshirilayotgan ishlarimizni izchil va qat'iyatlik bilan davom ettirish bugungi siyosatimizning diqqat markazida turibdi. Ushbu masalani yechishda innovatsion klaster yondashuvidan foydalanish maqsadga muvofiq deb o'ylaymiz. Shu o'rinda klaster tushunchasi va uning mohiyatini yoritib o'taylik.

Klaster deb, ma'lum tizim tushuniladi, ammo bu tizim o'ziga xos bo'lib, bunda unga qo'shilgan elementlar ushbu tizimning ishini yaxshilaydi, biroq undan

birov elementning chiqib ketishi bu tizimning buzulishiga olib kelmaydi. Klaster tizimlariga unumdorlik, barqarorlik xos hamda u oson zamonaviylashtirilishi, yangilanishi va turli vositalarda kuchaytirilishi mumkin. Klasterning afzalligi uning global masshtabga egaligi, ochiqligi, egiluvchanligi va boshqaruvining soddaligidadir.

Maktab klasteri: “Tayanch maktablari har bir klasterda o‘zlarining pedagogik sherigiga ega – bu umumiy o‘rta ta‘lim maktablari, maktabgacha ta‘lim muassasalari, bu ijtimoiy hamkorlar – OTMLar, kutubxonalar, muzeylar, ommaviy axborot vositalari” va boshqalar.

Klaster yondashuvga murojaat qilishga zaruriyat – klasterning kasbiy ta‘lim tizimining samaradorligini oshirish, manfaatdor tomonlar harakatini birlashtirish hususiyatiga ega tashkillashtirish shakli sifatida ustuvorlikka egaligidadir. Klasterlarning asosiy shartlaridan biri ularning xududiy strategiyasidir, zero ta‘lim klasterlari o‘z xududidan ajralmagan holda rivojlanadi.

Y.I.Sokolova ta‘lim tizimida klasterlarni analiz qilganda klaster va klasterli yondashuv bilan birga innovatsiya termini birga keladi degan xulosaga kelgan. Uning fikricha ta‘limni tashkillashtirishning klasterli shakli innovatsion mahsulot yaratish va ijodkor qobiliyatiga ega bo‘lgan shaxslarni tayyorlashga qaratilgan.

Demak, ta‘lim klasterida markaziy o‘rinni umumiy maqsad egallaydi. Bu o‘quv jarayonini birgalikda loyihalashda ko‘rinadi hamda bitiruvchilarning kasbiy kompetensiyasining shakllanishini ta‘minlaydi.

“Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijodkorligini oshirishda applikasiya ishlaridan foydalanish yo‘llari” mavzusi shu ma‘noda dolzarbki, texnologiya fanini o‘qitilishini to‘g‘ri yo‘lga qo‘yish, o‘quvchini mehnat faoliyatiga jalb qilish bugungi kunning eng dolzarb vazifalaridan biridir.

Boshlang‘ich sinf texnologik ta‘lim va texnologiya darslarining tarbiyaviy ahamiyati, o‘quvchilarni qo‘l mehnatiga o‘rgatish, ularni ijodkor, yetuk inson qilib tarbiyalash, o‘z – o‘ziga xizmat ko‘rsatish, mehnat malakalarini oshirish, amaliy mashg‘ulotlar jarayonida ko‘nikma va malakalarni shakllantirish, kasbga yo‘naltirish, applikasiya ishlari orqali o‘quvchilarni estetik jihatdan tarbiyalash, o‘quvchilarni kasb-hunarli bo‘lib yetishishlariga zamin yaratishdan iborat. Shuningdek, boshlang‘ich sinf o‘quvchilari qog‘oz turlari va turli tabiiy materiallardan foydalanib, applikasiya yo‘nalishida kompozitsiyalar va portretlar yaratish jarayonida ularning ijodkorlik qobiliyarlari yanada rivojlanib boradi.

Klaster yondashuv orqali avvalombor muommolar o‘rganilib chiqiladi. Boshlang‘ich sinf texnologiya darslarida o‘quvchilarni applikasiya ishlari orqali ijodkorligini oshirishda turli metodlardan foydalanish, maqsadi va vazifalarini belgilab olishda muammolarining holatini o‘rganish hamda quyidagi tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

- ✓ Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida o'quvchilarni applikatsiya ishlari orqali ijodkorligini oshirishda maqsad va vazifalarni belgilab olish va unga doir muammolarni organish;
- ✓ Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida o'quvchilarni applikatsiya ishlari orqali ijodkorligini oshirishda mavzuga doir ma'lumotlarni o'rganish;
- ✓ Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida o'quvchilarni applikatsiya ishlari orqali ijodkorligini oshirishda muvaffaqiyatli ish uslublarini o'rganish;
- ✓ Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarni ijodkor qilib tarbiyalashning samaradorligini oshirish;
- ✓ Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida o'quvchilarni applikatsiya ishlari orqali ijodkorligini oshirishda turli metodlardan foydalanishda dars jarayonida doimiy va hayotiy izlanishlarni olib borish.

Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida o'quvchilarni applikatsiya ishlari orqali ijodkorligini oshirishda turli metodlardan foydalanish, o'quvchini ijod qilishida o'qituvchini induvidial yondoshuvini ta'minlashda shart – sharoitlarini ishlab chiqish. Texnologiya darslarida mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanish, applikatsiya ishlari orqali tarbiyalashga doir bilim, ko'nikma va malakalarni egallashlarini ta'minlashlari uchun qo'shimcha amaliy mashg'ulotlar va to'garaklar faoliyatini to'g'ri yo'lga qo'yish ishlarida samarali natijalarni qo'lga kiritish mumkin.

Muammoni hal etish jarayonida boshlang'ich sinf texnologiya darslarida o'quvchilarni applikatsiya ishlari orqali ijodkorligini oshirishda, tarbiyalashning afzalliklari va istiqbollari ochib berildi; o'quvchilarni applikatsiya ishlari orqali ijodkorligini oshirishda turli metodlardan foydalanishning o'ziga xos ilmiy pedagogik-psixologik va metodik jihatlari yoritildi; metodlari va vositalari tajriba ishlarida qo'llanildi va samarali natijaga erishildi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari ijodkorligini oshirishda applikatsiya ishlaridan foydalanish yo'llari o'quvchilarda turli texnologik ta'lim jarayonida o'quvchilarni aqliy va axloqiy, estetik jihatdan rivojlantirib borishda ularning yosh hususiyatlarini, shaxsiy, psixologik va fiziologik sifatlarini hisobga olindi.

O'quvchilarni kasbga yo'naltirish ishlarini olib borish. O'quvchilarni bilim, o'quv ko'nikmalarini turli usullar bilan davlat ta'lim standartlariga binoan nazorat qilib borildi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari ijodkorligini oshirishda applikatsiya ishlaridan foydalanishda amaliy mashg'ulot davomida ko'zlangan maqsadga va natijaga erishildi.

Xulosa qilib aytganda, ta'lim makonini klasterlashtirish ta'limni zamonaviylashtirish va ta'lim tizimini kompleks model asosida qurishga imkon yaratadi: u o'z ichiga konseptual (maqsadlar, metodlar, shakllar, vositalar va b.), aksiologik (qadriyatlar), psixologik-pedagogik (ta'lim oluvchilarning qadriyatlarini

o‘zlashtirish mexanizmlari), tashkiliy-boshqaruv (tarbiya tizimida boshqaruv elementlari) komponentlarini joylab olgan bo‘ladi. So‘nggi 4-5 yillar ichida klaster tizimini shakllantirish davlat siyosatining muhim qismiga aylandi hamda klasterli rivojlanishning yutuqlari bizning nazarimizda quyidagilarda ko‘rinadi:

- ✓ klaster rivojining barcha bosqichlarida tashkiliy nazorat ta‘minlanadi;
- ✓ investitsion loyihalarni amalga oshirish muddatlari ta‘minlanadi hamda klaster ishtirokchilarining dastlabki sarflamalari iqtisod qilinadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Krivix S.V., Makarenya A.A. “Pedagogicheskaya antropoekologiya”. Pedagogika jiznedeyatelnosti. –SPb.: GNU IOV RAO, 2003 g.
2. Kamenskiy A.M. “Vnutrishkolniy obrazovatelniy klaster”. // Rejim dostupa: <http://www.lik590.ru/about/director/cluster.pdf>
3. Sokolova YE.I. “Razvivayem mishleniye: dlya detey”. – M.: Eksmo-press, 2012 g.
4. Porter M.E. “Mejdunarodnaya konkurensiya”. –M.: Mejdunarodniye otnosheniya, 1993 g.
5. Бутунов Ж.Р., Аблокулов Ш.З. КОЛЕБАНИЯ ВЯЗКОУПРУГИХ ЦИЛИНДРИЧЕСКИХ ОБОЛОЧЕК С ЖИДКОСТЬЮ // Universum: технические науки : электрон. научн. журн. 2022. 3(96). URL: <https://7universum.com/ru/tech/archive/item/13303> (дата обращения: 08.06.2022).